

Mečys Laurinkus. Konservatoriai turėtų nuoširdžiai atsiprašyti „Romuvos“

Avataras – toks pirmas palyginimas atėjo į galvą po svarstymo ir balsavimo Seime dėl valstybės pripažinimo suteikimo senovės baltų religinei bendrijai „Romuva“, kai TS-LKD parinkti kalbėtojai geopolitiniais, teisiniais, ideologiniais įrankiais, pasitelkdami sunkiąją ginkluotę – Vyskupų konferencijos laišką – daužė romuviečių ambiciją į aukštesnę organizacijos statusą.

Sudaužė. Rezultatas palydėtas pergalingu neofitės R.Juknevičienės šūkiu „Ačiū Dievui“.

Atnaujinti siekį „Romuva“ galės tik po dešimties metų, tikriausiai tikintis, jog iš šio pasaulio, tik ne pas Abraomą, kaip rašė vienas jaunas romuvietis, pasitrauks dar prisimenantys, kaip „Romuva“ kūrėsi. Neofitai, kitaip sakant, fanatikai, tiek religijoje, tiek politikoje visada aršūs.

Prisipažinsiu, maniau, kad romuviečiai pasieks tikslą, nes jau buvo įveikę vieną didesnių svarstybų kelio kliūčių – Teisingumo ministeriją, turėjo Seime valdančiųjų, tarp jų rimto baltų kultūros tyrinėtojo E.Jovaišos, užtarimą. Deja, pritrūko, rodos, šešių balsų.

Kodėl valstiečiai-žalieji, iki balsavimo ir dar ankstesnių diskusijų metu vieningai palaikę projektą, nepasirūpino, kad balsavimas romuviečiams būtų palankus? Išsigando Vyskupų konferencijos laiško? Nepanoro konfliktuoti su katalikų hierarchais? Šiaip ar taip, lemiami rinkimai – ne už kalnų.

Galima svarstyti visaip, bet tai jau praeitis, o romuviečiai liko ant ledo. Ir čiuožinėja ant jo dar ir paniekinti, ir įžeisti. Būtent negeranoriškumas ir panieka skambėjo iš projekto priešininkų lūpų. Panieka kam? Sakau tiesiai – savo pirmtakams.

Jeigu nebūtų buvę romuviečių, susikūrusių brežneviniais laikais, o su jais ir nonkonformistinių visuomenės judėjimų, nebūtų buvę Sąjūdžio, V.Landsbergis nebūtų tapęs faktiniu Lietuvos vadovu, o kai kurie uolieji iš dešiniųjų gretų gal net tebesėdėtų vykdomuosiuose komitetuose.

Tai nėra dirbtinis „Romuvos“ sureikšminimas. Tiesa paprasta: labai didelė žmonių dalis jau buvo apsipratę su okupacija, išmokę ir vaikus mokę prisitaikyti, suradę būdų susikurti santykinę asmeninę gerovę ir atsargiai žiūrėti į sąžinę budinančius disidentus. Niekas nebenorėjo aukotis.

Šitokia visuomenės nuostata sovietams patiko. Ir labai nepatiko 1968 m. Prahos atgarsiai. O „Romuva“ ir buvo savitas, akis į autentišką lietuvišką baltišką kultūrą nukreipęs daugiašakio europinio judėjimo už laisvę aidas. Neformalizuotame idėjų lauke subrendo karta, kuri ir palaikė Sąjūdžio gyvybę. Romuviečiai palaikė dešiniuosius ir po nepriklausomybės atkūrimo, ir net tada, kai prieš rinkimus suabejodavo, ar jie to dar verti.

Pažinojau ne vieną ir apeiginės (religinės) „Romuvos“ dalies šalininką, kurie visada galutiniu sprendimu buvo „už Landsbergį“. Atvirai sakant, iki šiandien tai tęsėsi. Kol gavo antausį.

Seimo narys Ž.Pavilionis režė atsivėdėjęs: „Rusijos KGB nuo sovietinių laikų darė viską, kad pagonybė Lietuvoje sustiprėtų.“ Užuomina, kad ir „Romuva“ buvo KGB projektas. Ir toliau: „Šiuo metu, kurie teikia šį projektą, tiesiog vykdo Kremliaus instrukciją.“ Kas tai, jei ne tyčinis įžeidimas, spjūvis kartai, kurios politikas nesupranta, reiškiniui, kurio nepažįsta ir nenori pažinti.

Žinoma, galėčiau reaguoti ir ne taip aštriai. Pavyzdžiui, jaunas politikas (nors neaišku, kada ta jaunystė baigiasi) gal ir ne visai teisingas. Bet Ž.Pavilionis žino, ką sako ir kam tai adresuota, todėl ir atsakymas turi būti atitinkamas.

Mano žiniomis (neatmetu, kad yra žinančių daugiau už mane), „Romuva“ niekada nebuvo (juolab Mindaugo laikais) KGB projektas. „Romuva“, kaip ir kiti laisvėjančios dvasios judėjimai, kad ir žygeiviai, buvo tautinės savimonės žadintojai, sovietinės valdžios ne mažiau nemėgstami nei „Lietuvos katalikų bažnyčios kronikos“ leidėjai ir platintojai. Pagaliau neetiška yra matuoti persekiojimais. Svarbu, kas realiai daroma.

Esu liudininkas ir dalyvis, kai per romuviečių kanalus į tėvynę plaukė lietuvių emigracinė lektūra, ir atvirkščiai – disidentinė – į laisvą pasaulį, tarp jų ir garsioji „Katalikų bažnyčios kronika“.

Seime svarstant „Romuvos“ projektą jo priešininkai apie tai turėjo pagalvoti ir pasirinkti visiškai kitokią kalbėjimo tonaciją, diplomatiškesnius žodžius, jau nekalbant apie akivaizdų melą dėl KGB. Be to, yra žmonių, kuriems dešimtmečiai „Romuvos“ judėjime buvo ne koks nors pomėgis, egzotika, o gyvenimo prasmė. Gaila, kad projekto kritikai to nepajuto.

Logiška paklausti: o kas yra šio straipsnelio autorius? Neopagonis, krikščionis ar dar kas nors? Esu praktikuojantis katalikas. Tikėjimą atradau savarankiškai tyrinėdamas krikščionybės kilmę. „Romuvos“ ir kitų judėjimų aplinkoje tapau susipratusiu tautiečiu. Tai ne vieno mano kartos žmogaus tipiškas kelias.

Vyskupų konferencijos laiško dėl romuviečių ambicijos nekritikuoju. Suprantu argumentus ir logiką. Pateikimo forma (o tai šiuo atveju labai svarbu) galėjo būti ir labiau apgalvota. Iš šalies stebėdamas romuviečių šventes ir apeigas pamačiau, kad jaunimui tai patinka, nes formuojamas pozityvus požiūris į gyvenimą, jautrus ryšys su gamta. Romuviečiai puoselėja aktyvų, ne vien knyginių ryšių su tautos tradicijomis. „Romuvos“ propaguojamos vertybės yra žmogiškos ir susijusios tik su gėriu.

Daug kartų įsitikinau, kaip godžiai ir seni, ir jauni domisi ikikrikščionišku Lietuvos laikotarpiu, kuriam suvokti jau nebepakanka tradicinio požiūrio „pagonys – krikščionys“. Beje, tai jau seniai daroma – pradedant akademinio tarptautiniu lygiu ir baigiant gausiai lankomomis šventėmis. Lietuvos politikai, pasivadinę konservatoriais, to kažkodėl nemato, o gal tik apsimeta.

Siūlyčiau TS-LKD vadovybei nevaikščioti pasipūtusiais balionais ir apsvarsčius, kas įvyko, parašyti savo pirmtakams atsiprašymo laišką.